

Zásady dekontaminace

Lekce 10

Pavel ČASTULÍK

ENV012 Chemická bezpečnost a hazardní materiály

RECETOX

Přírodovědecká fakulta Masarykovi university Brno

Jaro 2012

Pilíře CBR ochrany

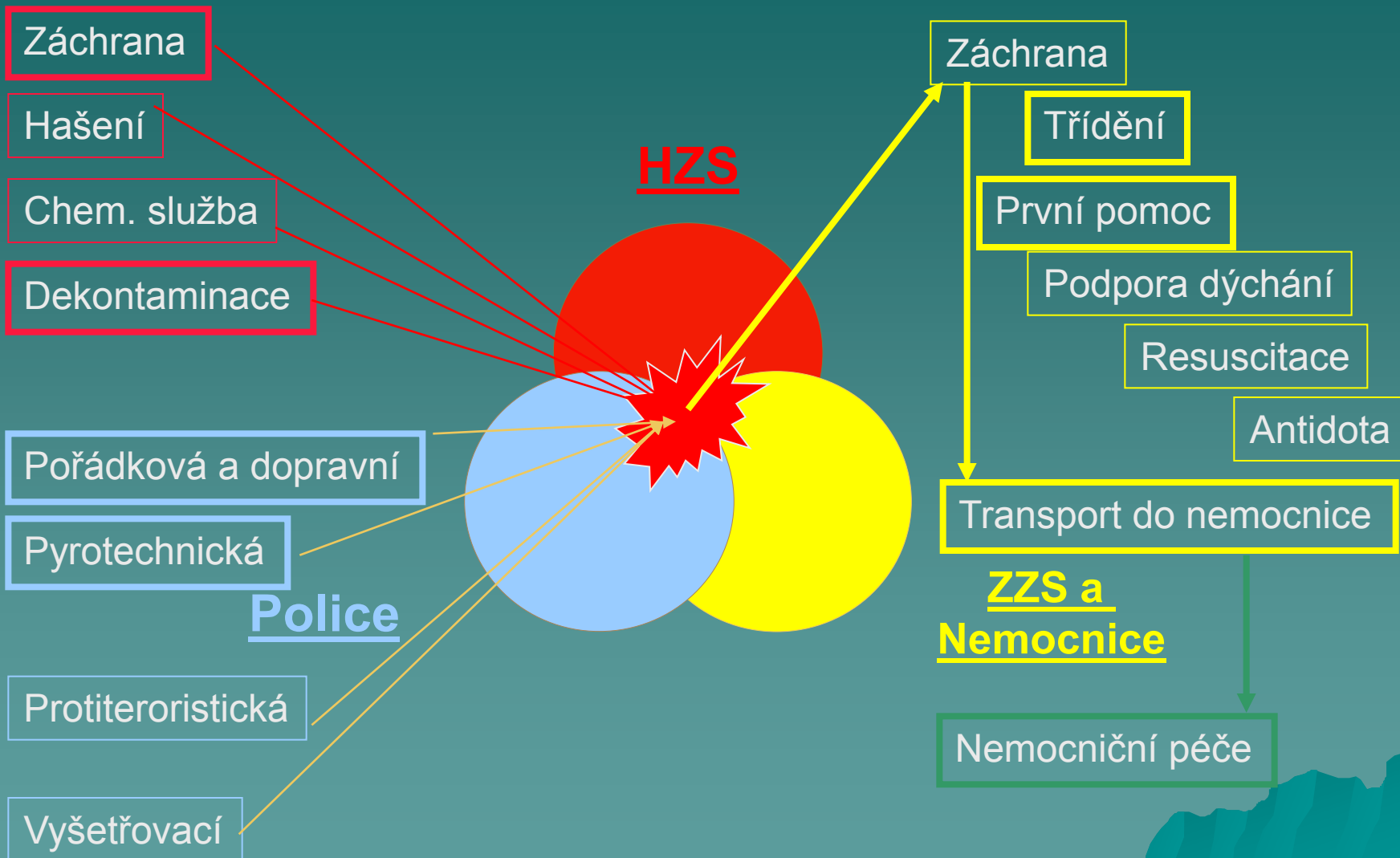
The diagram illustrates the three pillars of CBR protection, structured like a house. A pink double-line roof is supported by three vertical pillars. The left pillar is blue with a brown border and contains the text 'VYVAROVÁNÍ SE KONTAMINACE'. The middle pillar is blue with a green border and contains the text 'OCHRANA'. The right pillar is blue with a yellow border and contains the text 'DEKONTAMINACE'. The background is a dark teal gradient with a stylized mountain range at the bottom.

VYVAROVÁNÍ SE
KONTAMINACE

OCHRANA

DEKONTAMINACE

Působnost záchranářů

Terminologie dekontaminace

Zdroj
Chemické zbraně
Průmyslové chemikálie

Chemická
kontaminace
C-kontaminace

Detoxikace

C-dekontaminace

Zdroj
Biologické zbraně
Epidemie

Bakteriologická
kontaminace
B-kontaminace

Sterilizace
Dezinfekce

B-dekontaminace

Zdroj
Jaderné zbraně
Radiační nehody

Radioaktivní
kontaminace
R/N-kontaminace

Dezaktivace

R-dekontaminace

Proč je nutná dekontaminace

- ◆ V současných geopolitických podmínkách a s racionálním výhledem do budoucnosti je nezbytné přijmout a implementovat zásadu, že CBR materiály budou použity, pouze je a bude velmi obtížné stanovit **kdy, kde, jak a kým útoky** budou provedeny.
- ◆ Z důvodu těchto nejistot, je rozhodující **„skutečná a prověřená připravenost“** záchranářů IZS a všech obyvatel jako záruka na omezení počtu obětí, materiálních, politických a psychologických škod.
- ◆ Z této souvislosti plyne, že i **dekontaminace musí být součástí této připravenosti**

Proč dekontaminovat

1. Zabránit anebo omezit ztrátám na životech a zneschopnění osob
2. Zamezit šíření sekundární kontaminace
3. Zvýšit výkonnost/ochranu zásahových jednotek
4. Prodloužit ochranné vlastnosti osobních a kolektivních ochranných prostředků
5. Navrátit zařízení, techniku, budovy a terén k opětovnému používání

Účely dekontaminace

- ◆ **Prevence** proti přenosu a dalšího šíření kontaminace a omezení odpařování z kontaminovaných povrchů
- ◆ **Redukce** kontaminace osob, povrchů, předmětů, terénu, vzduchu a vody
- ◆ Odstranění, destrukce, přeměna CBR nebezpečných látek

4 Principy dekontaminace

1. Dekontaminovat co nejdříve
2. Dekontaminovat jenom to co je nezbytně nutné
3. Dekontaminovat co nejbliže v operačním prostoru
4. Dekontaminovat podle důležitosti

3 Stupně dekontaminace

1. Okamžitá dekontaminace
2. Operační dekontaminace
3. Úplná dekontaminace

Bez ohledu co děláte...

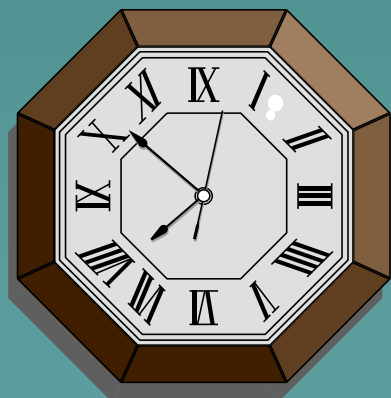

Doba pro dekontaminaci VX

< 2 min po kontaktu 100%
5 min po kontaktu 80%
10 min po kontaktu 0%

Zachránění*

*bez antidot a dalšího léčení

...dělejte to rychle!

Svépomocná dekontaminace

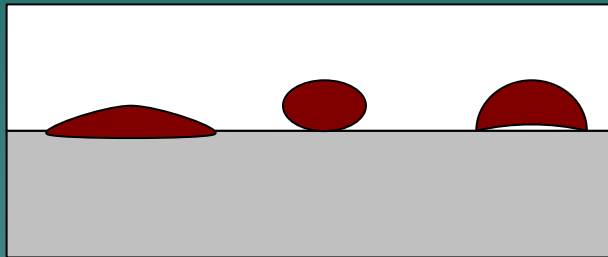
- ◆ Prioritou při **svépomocné** CBR-dekontaminaci je **neprodlené odstranění svrchního oděvu** (a jeho izolace k zabránění dalšího šíření kontaminace) a
- ◆ neprodlené omytí/sprchování **nekrytých částí těla** (ruce, obličej, krk) s použitím mýdla. Součástí musí být i výplach úst, výtěr nosu i uší.
- ◆ Následně musí být provedena **ještě aplikace dezinfekčních prostředků jako prevence**

Asistovaná dekontaminace

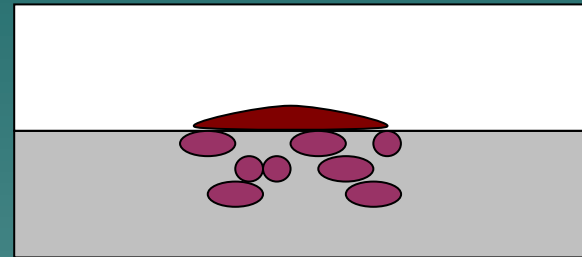
- ◆ Další prioritou je **asistovaná CBR-dekontaminace zraněných, nechodících, malých dětí a starých osob.**
- ◆ Asistovaná forma CBR-dekontaminace je nutná rovněž i **pro chodící oběti.**
- ◆ Další kategorií osob nutně provádějící CBR-dekontaminaci jsou **záchranáři a další osoby přicházejí ve styk s kontaminovaným prostředím, osobami, materiálem a prostředky.** Účelem jejich CBR-dekontaminace je osobní bezpečnost práce a zabránění dalšího nekontrolovatelného šíření kontaminace.

Vlastnosti povrchů

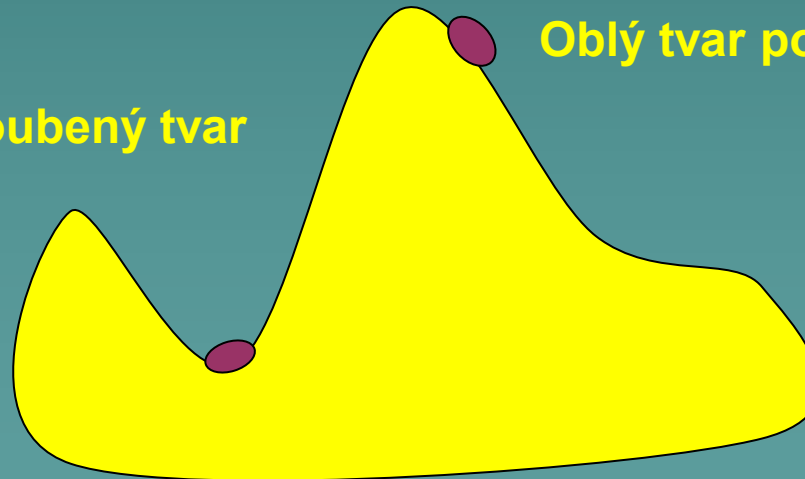
Odolný povrch

Nasákavý povrch

Zahloubený tvar

Oblý tvar povrchu

Dekontaminační účinnost

**Povrch těla
byl
kontaminován
simulační
fluorescenční
látkou**

**Po dekontaminaci
sprchováním na pokožce stále
zůstávají zbytky
fluorescenčního simulantu
Kontaminace nebyla úplně
odstraněna s povrchu
pokožky**

Fyzikální metody dekontaminace

MECHANICKÉ

Odstranění

Snímání

Adsorpce

Ostatní

TERMICKÉ

Horký vzduch

Spalování

Horká voda

Pára

MYCÍ

Rozpouštědla

Voda

Chemické metody dekontaminace

Specifické

elektrofilny

oxidace

hydrolyza

chlorace

Univerzální

nukleofily

Tvorba komplexů

Fyzikální versus chemické metody

Fyzikální

- ◆ **Univerzální**
- ◆ **Jednoduché**
- ◆ **Vždy k dispozici**
- ◆ **CBR netknuté**
- ◆ **Možný přenos a šíření kontaminace**

Chemické

- ◆ **CB látky jsou zničeny nebo přeměněny**
- ◆ **Jsou velmi rychlé a účinné**
- ◆ **Závislost na teplotě**
- ◆ **Dekontaminační látky mohou být škodlivé**
- ◆ **Specifické**

Kategorie 1: Oběti

1. Nepohybliví

- V bezvědomí/omdlení
- Nereagující na podněty
- Neschopni chodit

2. Pohybliví

- Chodící a mluvící
- Rozumí radám

1. Kteří byli nejbližší incidentu

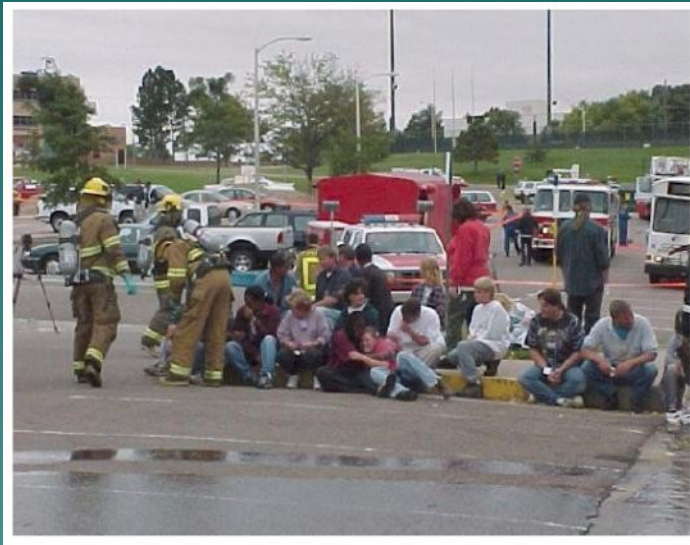
2. S viditelnou kontaminací

3. Oznámili zasažení parami nebo

4. Mající konvenční zranění

Kategorie 2: Další oběti

Každý kdo byl na místě incidentu
avšak nepatří mezi záchranáře

Kategorie 3: Záchranáři

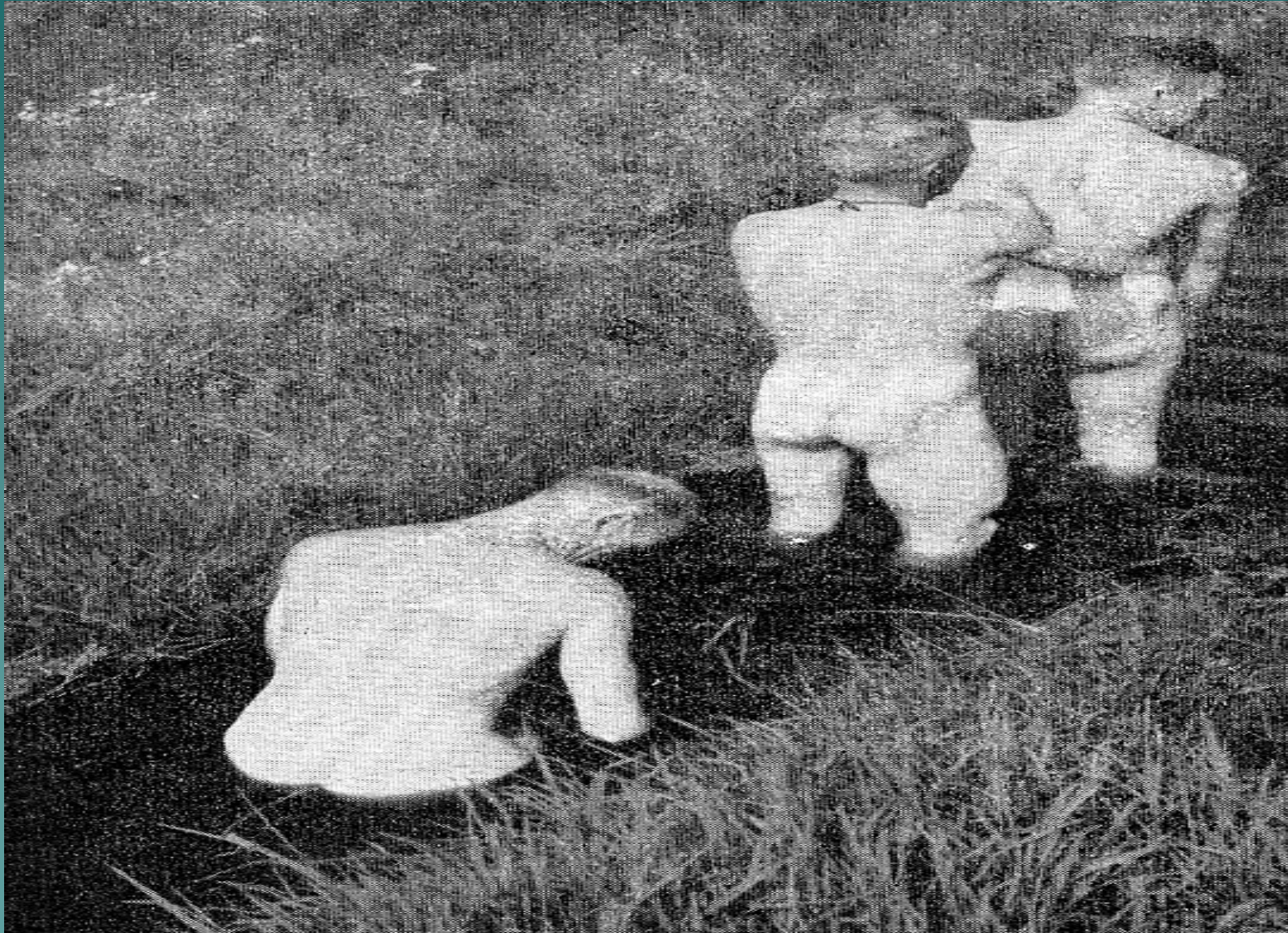

Kategorie 4: Důkazy, technika, vozidla, materiál, budovy, prostředí, odpady, aj.

Osobní svépomocná dekontaminace

Osobní hygiena/dekontaminace (Wermacht)

Počáteční osobní dekontaminace Musí být provedena neprodleně při kontaminaci nervově-paralytickými látkami

Osobní dekontaminační soupravy

Houbička s emulzí

Láhev s emulzí

Dekontaminační emulze na pokožku

Dekontaminační krém

Ubrousky

Sprej

Dekontaminační krém na kůži

Suchá dekontaminace

Prášková dekontaminační souprava

Suchá dekontaminace pokožky

Prášková dekontaminační souprava

Náplní je „valchařská“ hlinka-bentonit, který obecně absorbuje BOL v kapalně formě

Dekontaminační rukavice s práškovým sorbentem

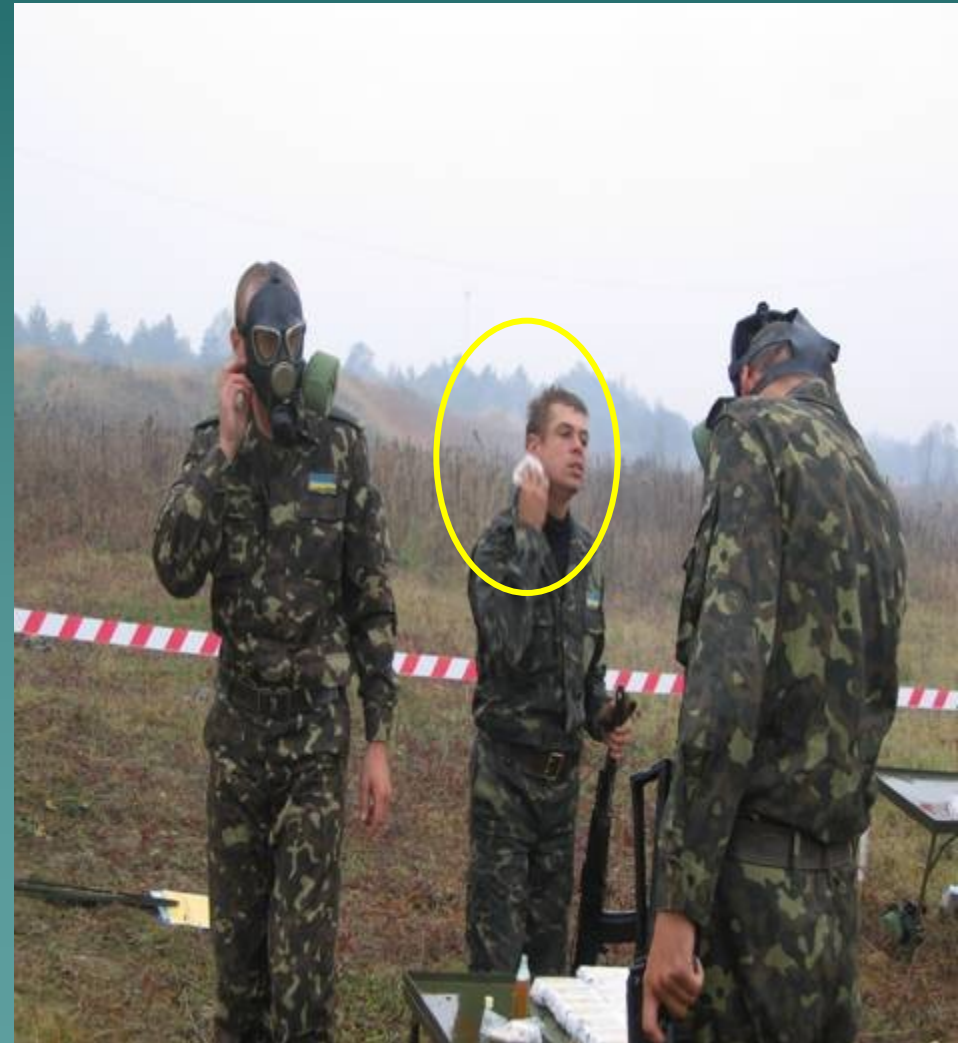

Použití dekontaminační rukavice

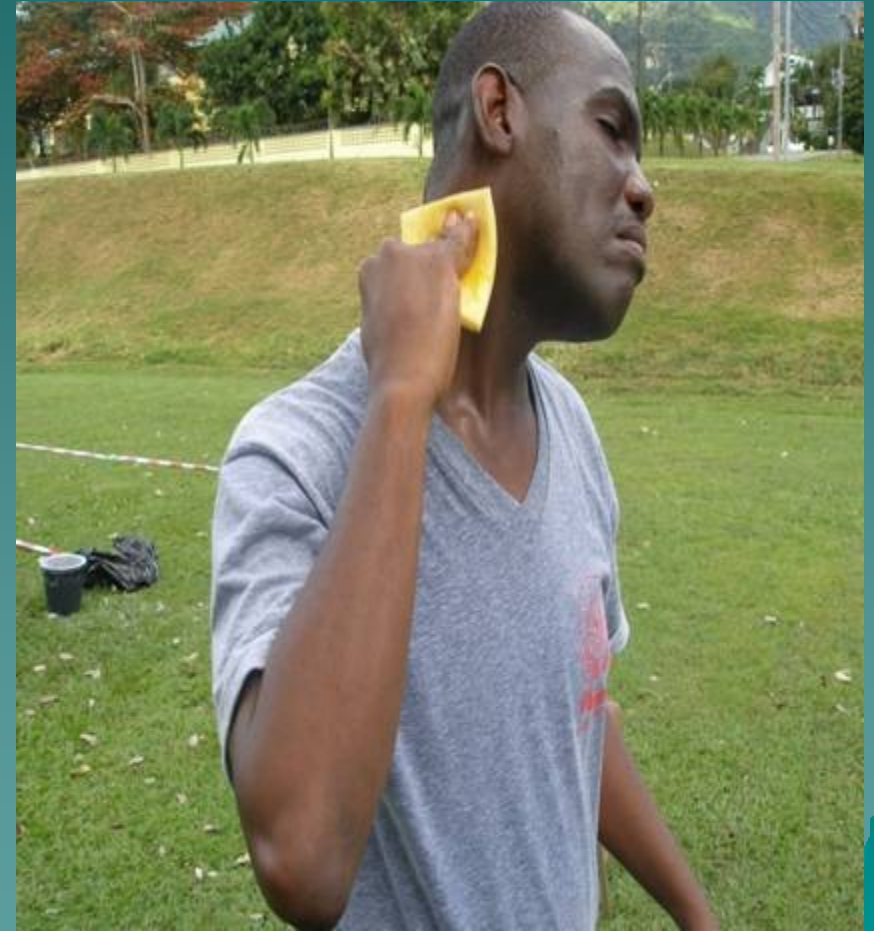

Osobní okamžitá dekontaminace

Dekontaminace pokožky kapalnými prostředky

DEKONTAMINAČNÍ SOUPRAVA NA POKOŽKU „Dvousložková směs“

Přenosná dekontaminační stříkací souprava

Přenosná osobní dekontaminační souprava

Dekontaminace osob

Vyproštění/záchrana obětí

**Okamžitá dekontaminace
na místě incidentu**

Dekontaminace obětí na místě

Improvizovaná dekontaminace ve sprše

Improvizovaná dekontaminace proudnicí

Okamžitá dekontaminace chodících obětí

Improvizovaná dekontaminace osob na místě

Odstranění oděvu=urgentní dekontaminace

Asistované svlékání kontaminovaných osob

Asistované svlékání kontaminovaných osob

Dekontaminace nechodících obětí

Odstranění oděvu z oběti

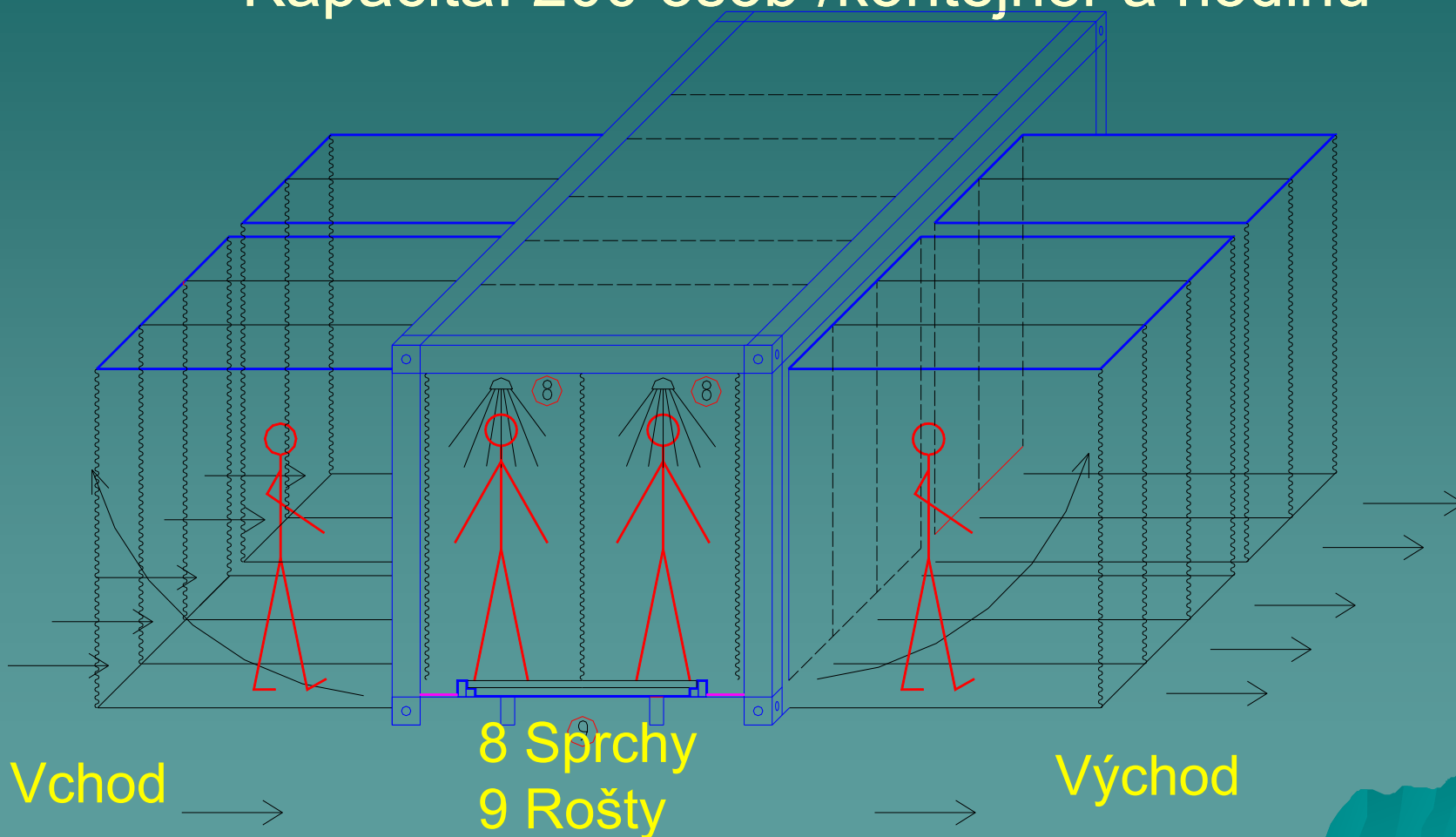
Rozstřížení-rozřezání oděvu a sejmutí s oběti

Dekontaminace oběti „vystřížením“ z oděvu

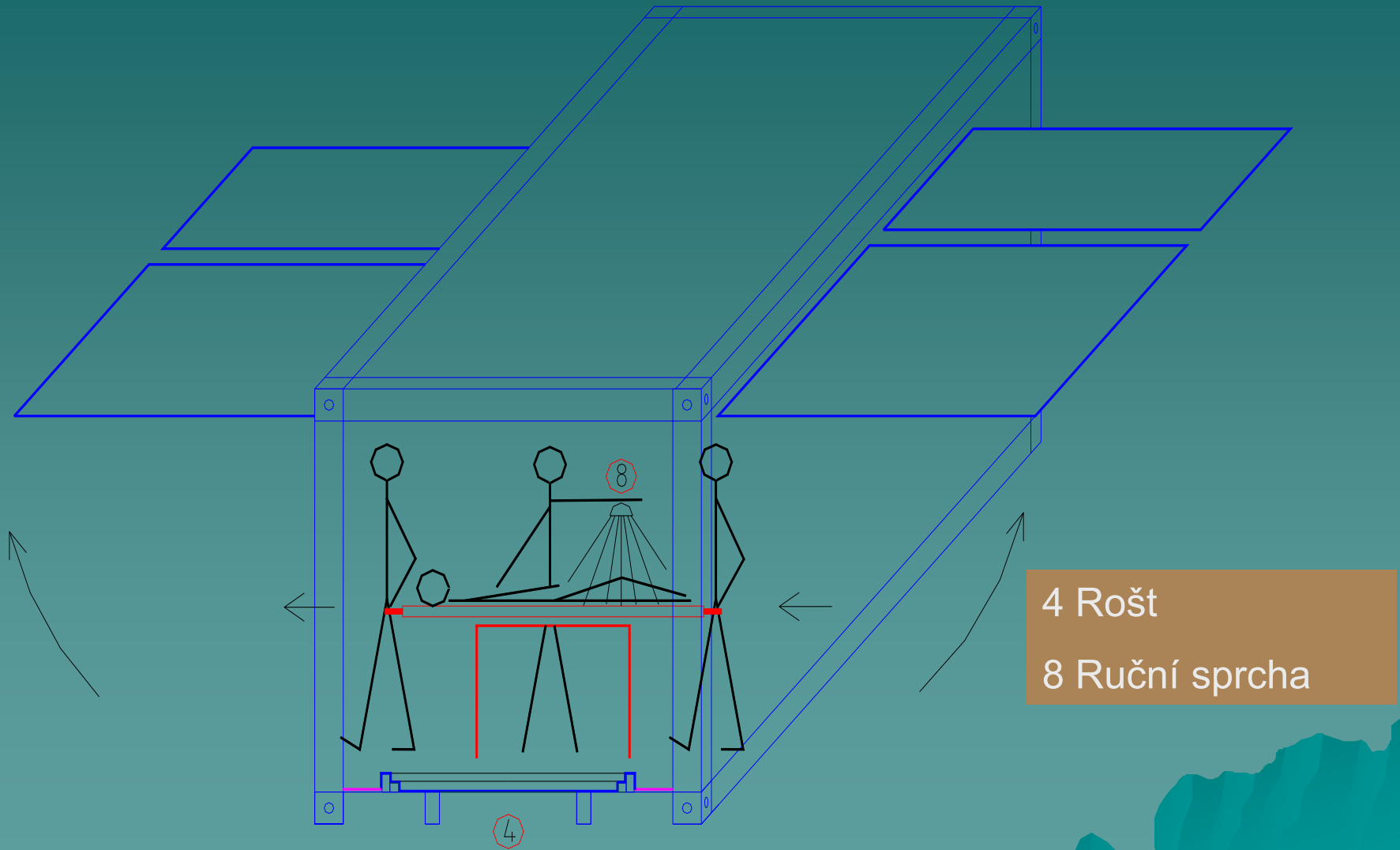

Kontejner pro hromadnou dekontaminaci

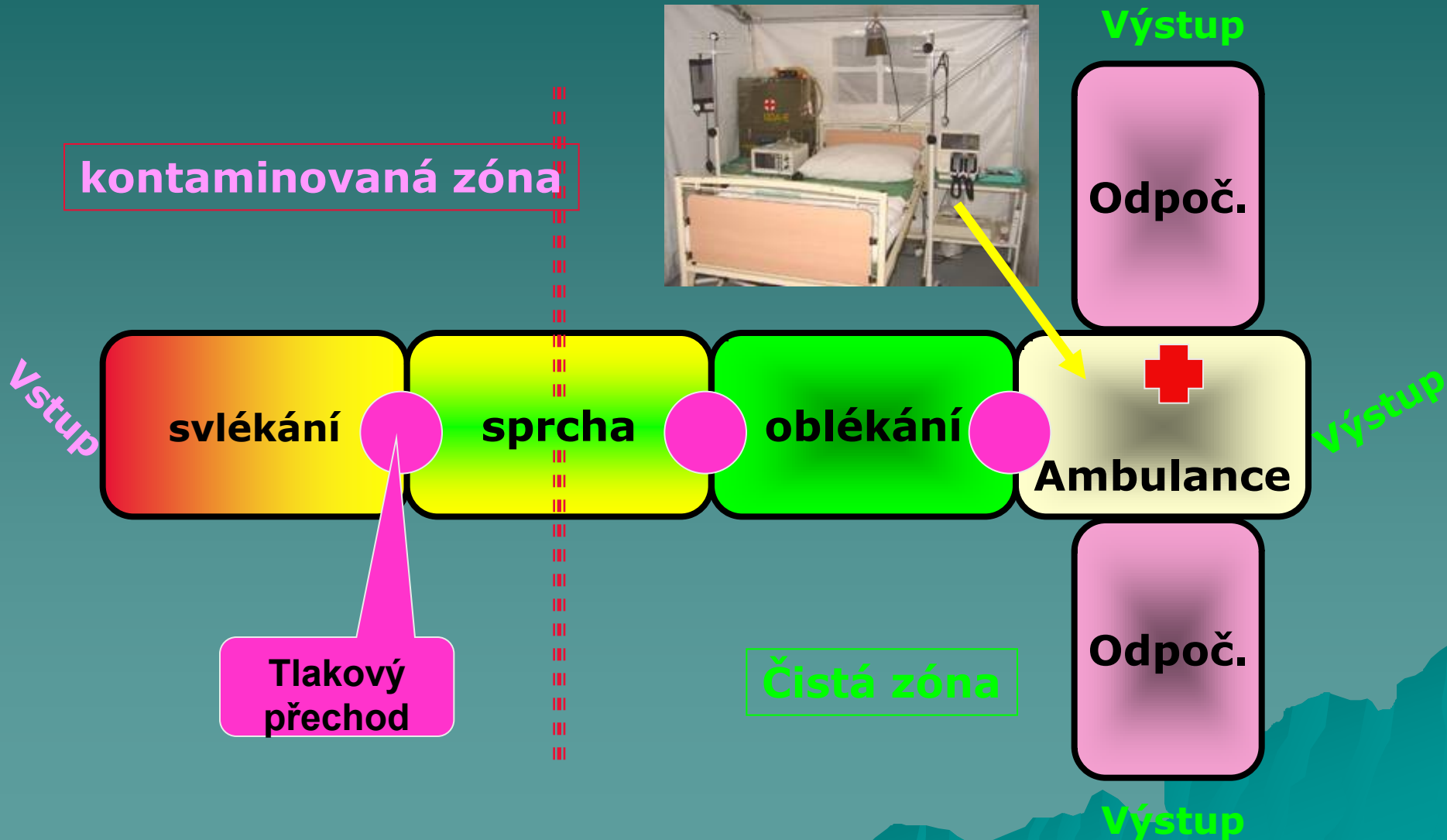
Kapacita: 200 osob /kontejner a hodinu

Dekontaminační kontejner pro zraněné osoby

Dekontaminační místo

Kontejnerový systém pro dekontaminaci osob

DEKONTAMINACE

Základní přístrojové vybavení představuje prezentace „**DEKONTAMINAČNÍ ZAŘÍZENÍ**“!

Soustředění obětí a zhodnocení situace

Poučení před dekontaminací

Dekontaminace chodících obětí

Dekontaminace ležících obětí

Přesun oběti na dekontaminační místo

Přemístění oběti na dekontaminační linku

Dekontaminace chodících obětí

Dekontaminace nechodících pacientů

SVLÉKÁNÍ PACIENTA

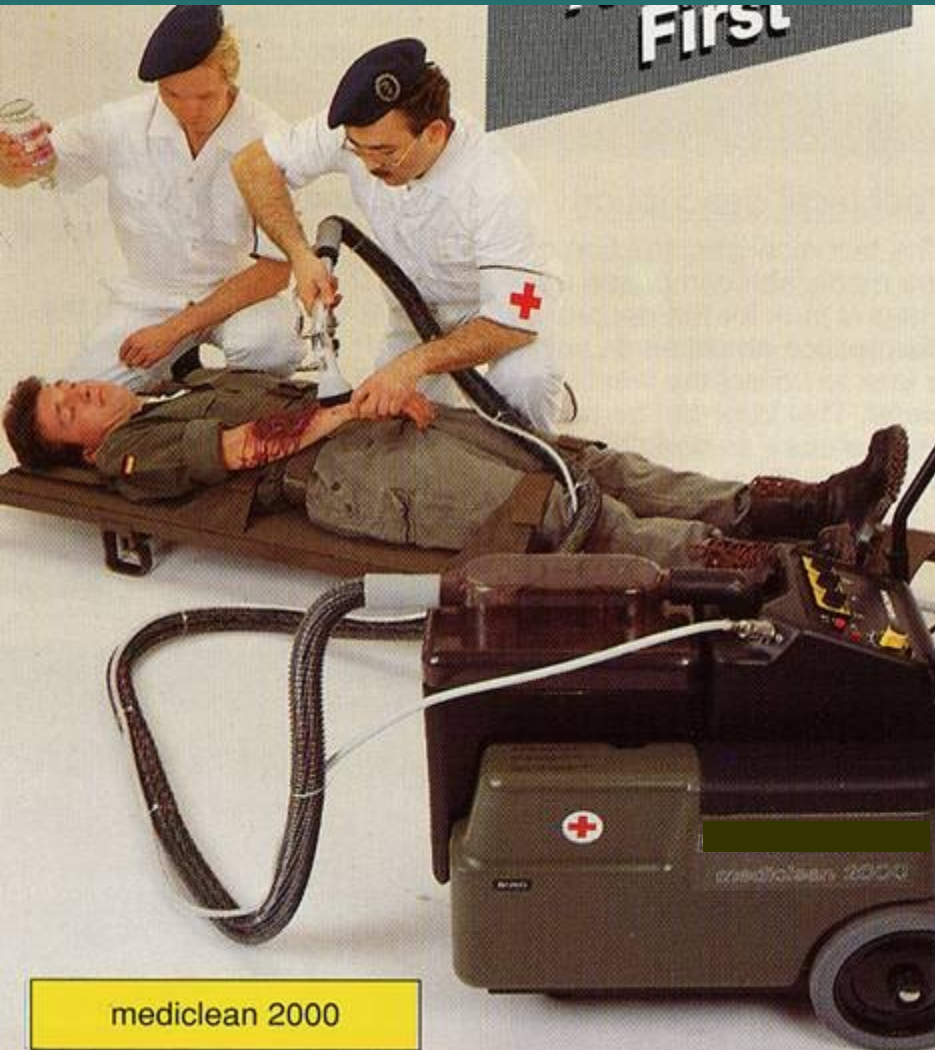
SPRCHA-ŽÍNKA-OPLACH
VODA BY NEMĚLA PŘEKROČIT
TEPLOTU TĚLA cca +20-25°C.

DEKONTAMINACE
PACIENTA NA NOSÍTKÁCH

Dekontaminace ležících obětí je pracná a časově náročná

Postřikovací a vysávací dekontaminační souprava

Vak na osobní věci

Jednorázový převlek pro oběti při dekontaminaci

Identifikační náramek

Váček pro osobní věci

Vak pro kontaminovaný oděv

Pončo po dekontaminaci

Pončo před dekontaminací

**Převlek před
dekontaminaci**

**Převlek po
dekontaminaci**

**Pacienti opouštějící dekontaminační místo by měli být improvizovaně oblečeni
co nejdříve za účelem omezení hypotermie a obnovení jejich důstojnosti**

Vysačky na třídění a označování obětí

Označování obětí

MORGUE Pulseless/Non-Breathing	
IMMEDIATE Life Threatening Injury	IMMEDIATE Life Threatening Injury
DELAYED Serious Non Life Threatening	DELAYED Serious Non Life Threatening
MINOR Walking Wounded	MINOR Walking Wounded

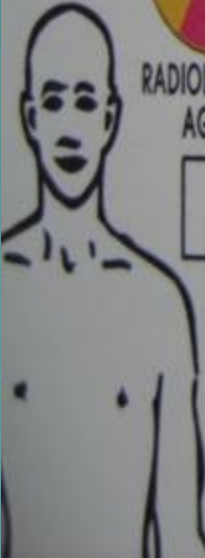

EVIDENCE

☐	☐ 1	☐ 2	☐ 3
☐	☐ 1	☐ 2	☐ 3

 RADIOLOGICAL AGENT ☐	 BIOLOGICAL AGENT ☐	 CHEMICAL AGENT ☐
--	--	--

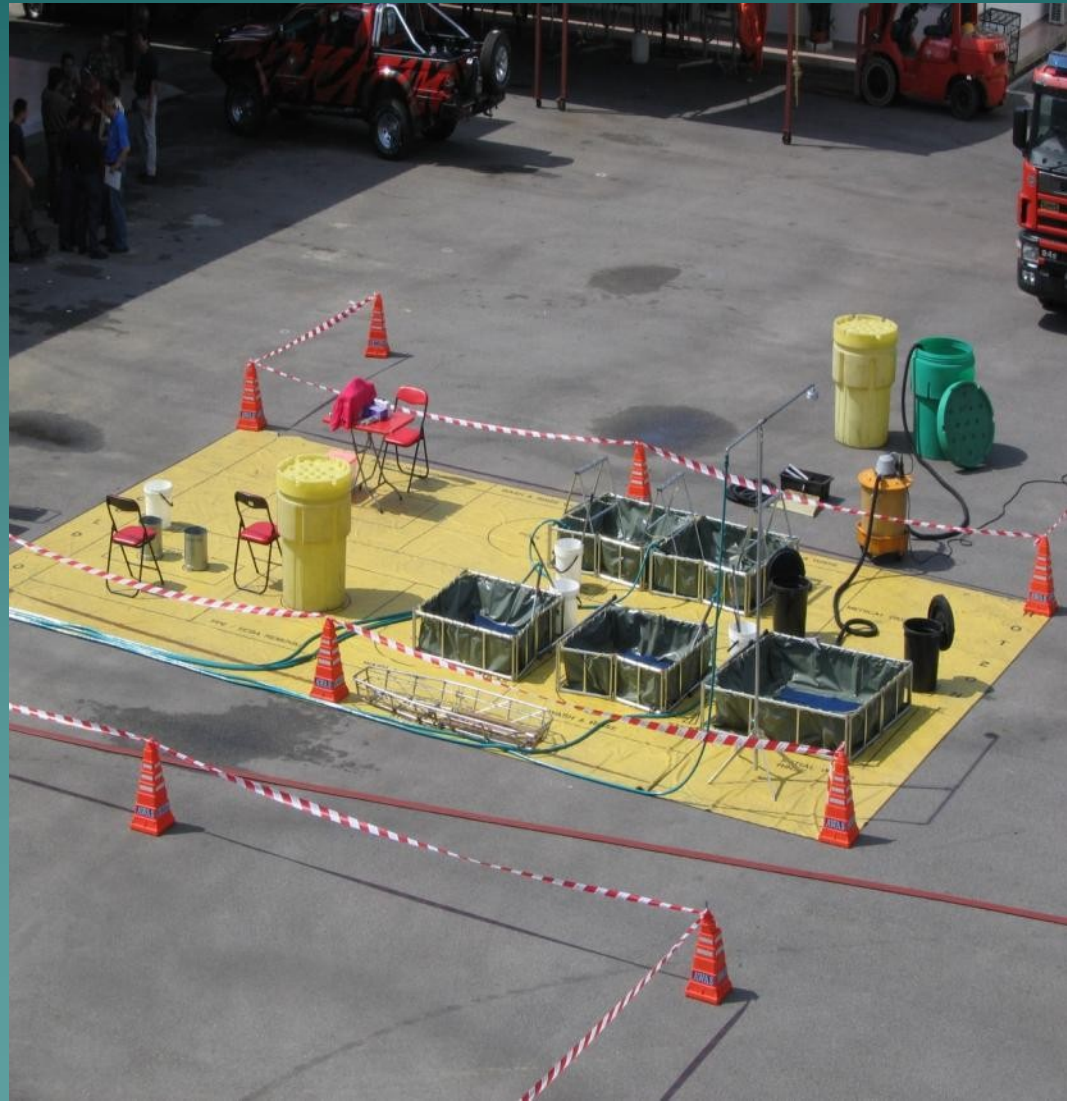
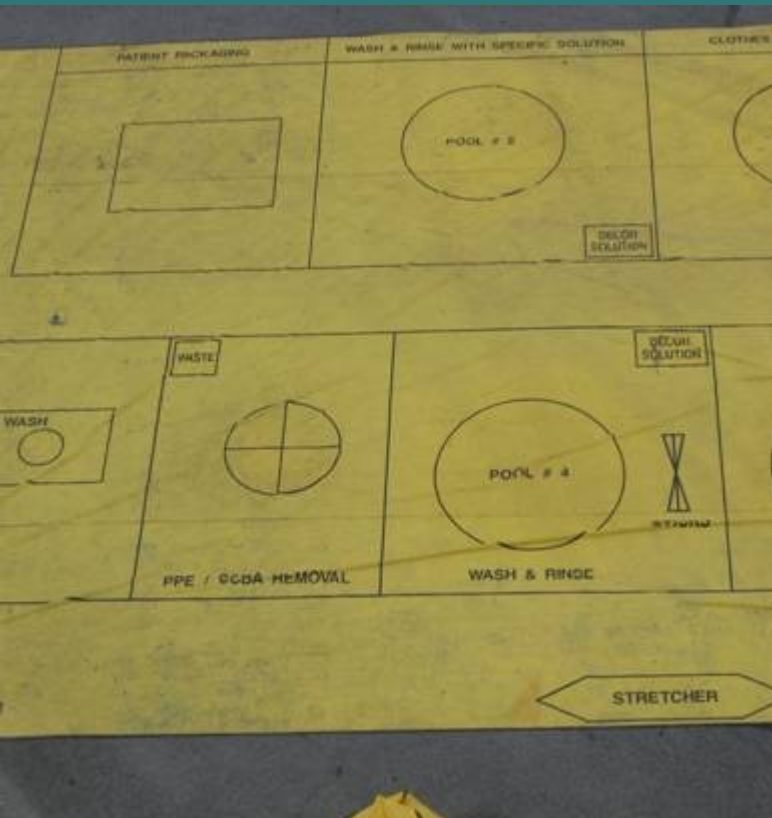

	 1	
---	--	--

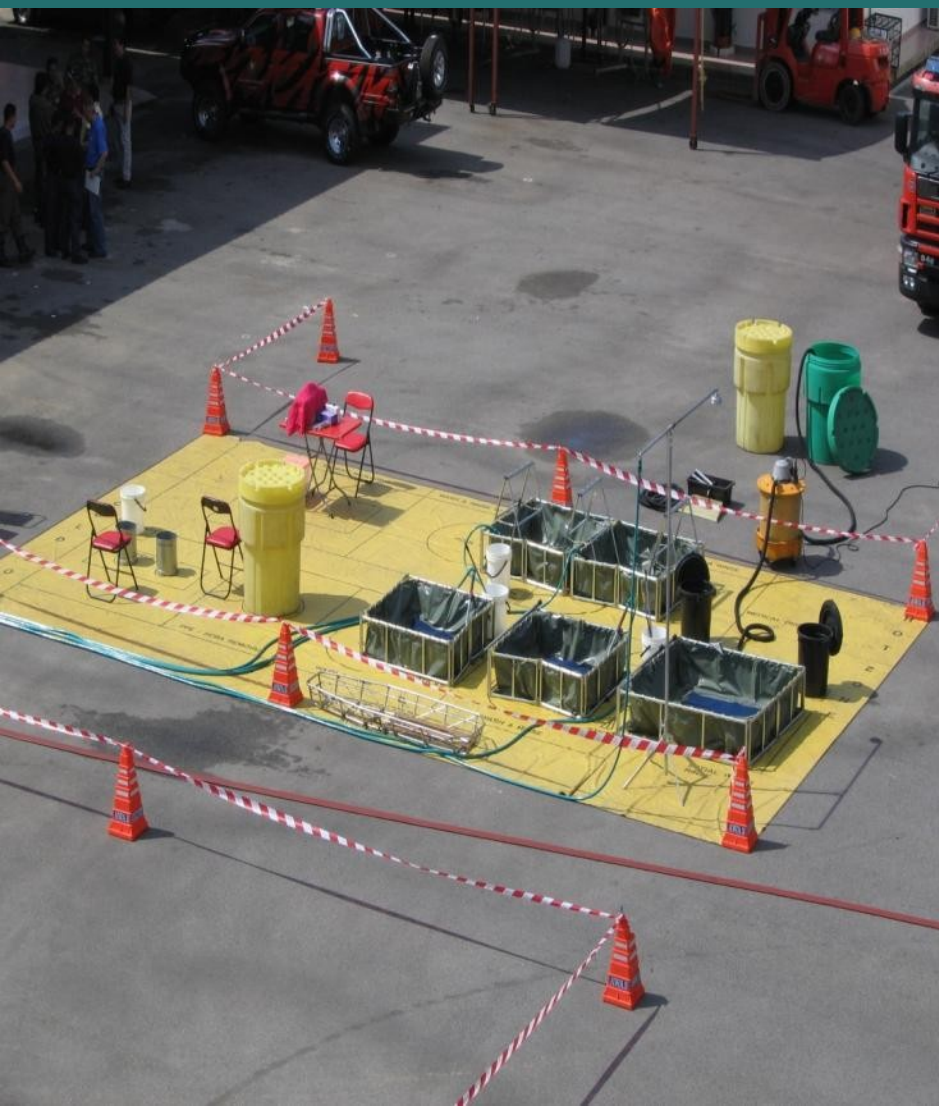
Preventivní dekontaminace pacientů v izolačním vaku

Dekontaminační místo pro záchranáře

Dekontaminační místo pro záchrannáře

Dekontaminační místo pro záchranáře

Dekontaminační (i ochlazovací) sprcha

Polní dekontaminační místo HZS

Dekontaminace po odběru vzorků (návratu z kontaminovaného prostředí)

Dekontaminační vana a se sprchou

Místo speciální a hygienické očisty pomocí pneumatických stanů

Armádní souprava dekontaminace osob „SDO“

Armádní dekontaminační místo

Armádní dekontaminační místo

Sprchy „SDO“

Kontejnerové dekontaminační soupravy osob

Mobilní dekontaminační stanice

Dekontaminační přívěs pro osoby

Rozvinutí dekontaminačního přívěsu

1st fáze

3rd fáze

2nd fáze

4th fáze

Mobilní kontejner

Mobilní kontejner-ventilovaný koridor

Mobilní kontejner-filtroventilační zařízení

Dekontaminace techniky a materiálů

Hasičská technika dvojího použití i pro dekontaminaci

Přenosný roztřikovač

Přenosné sprchy

Dekontaminace na místě při ničení chemická dělostřeleckých raket

Urgentní dekontaminace sarinu

Dekontaminace přívěsu kontaminovaného yperitem

Dekontaminační Souprava OS-3

Souprava OS-3

Urgentní dekontaminace

Urgentní dekontaminace

Přenosné dekontaminační rozstřikovače

Přenosný dekontaminační rozstřikovač

- Pracovní tlak: 6 bar
- Objem nádoby: 15 litrů
- Plnicí objem: 10 litres
- Maximum temperat.: 60 C
- Hmotnost: cca 9.5 Kg

Kapacita: dekontaminace
asi 50 m² jednou náplní

Hasicí a dekontaminační vysokotlaková souprava

Aplikace dekontaminační pěny

Dekontaminační pěna

Přenosná postřiková dekontaminační souprava

Přenosná postřiková dekontaminační souprava

Kombinovaná dekontaminační proudnice

Dekontaminace emulzí a vysokotlaký oplach

Aerosolová dekontaminační generátor

Dekontaminační přívěs

Dekontaminační přívěs

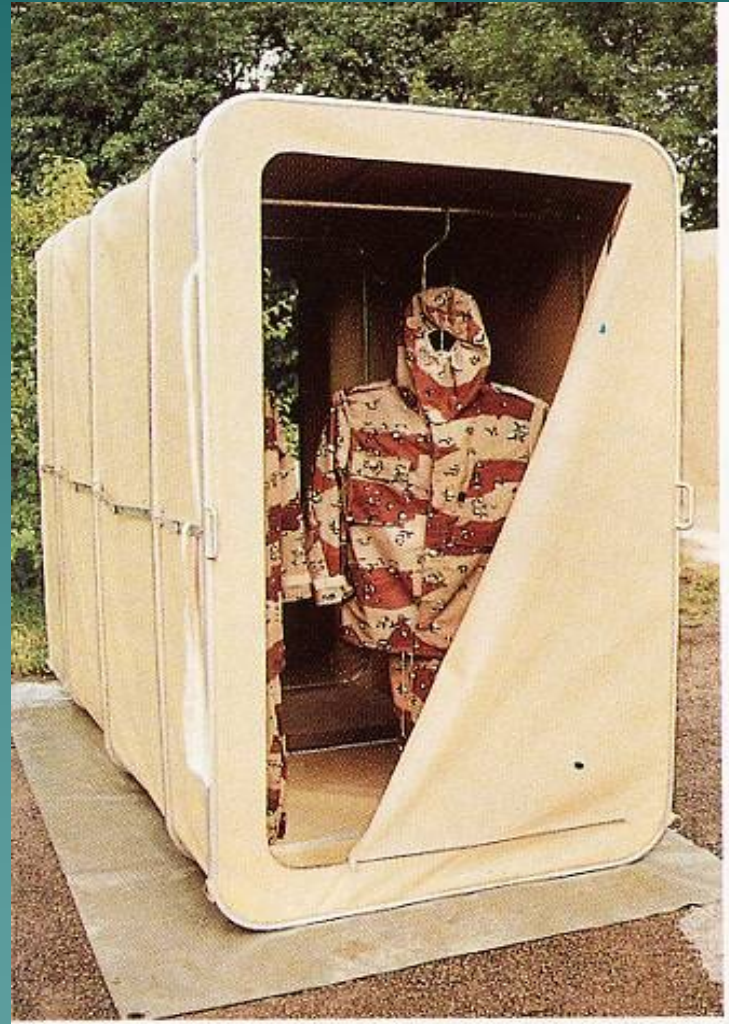

Kontejnerová souprava dekontaminace osob

Dekontaminační komory pro materiál

- ◆ Stan/kontejner pro dekontaminaci materiálu pomocí páry, horkým vzduchem a dekontaminační směsí

Dekontaminační kontejnery pro citlivý materiál

Dekontaminační prádelna

Mobile laundry TFL 25

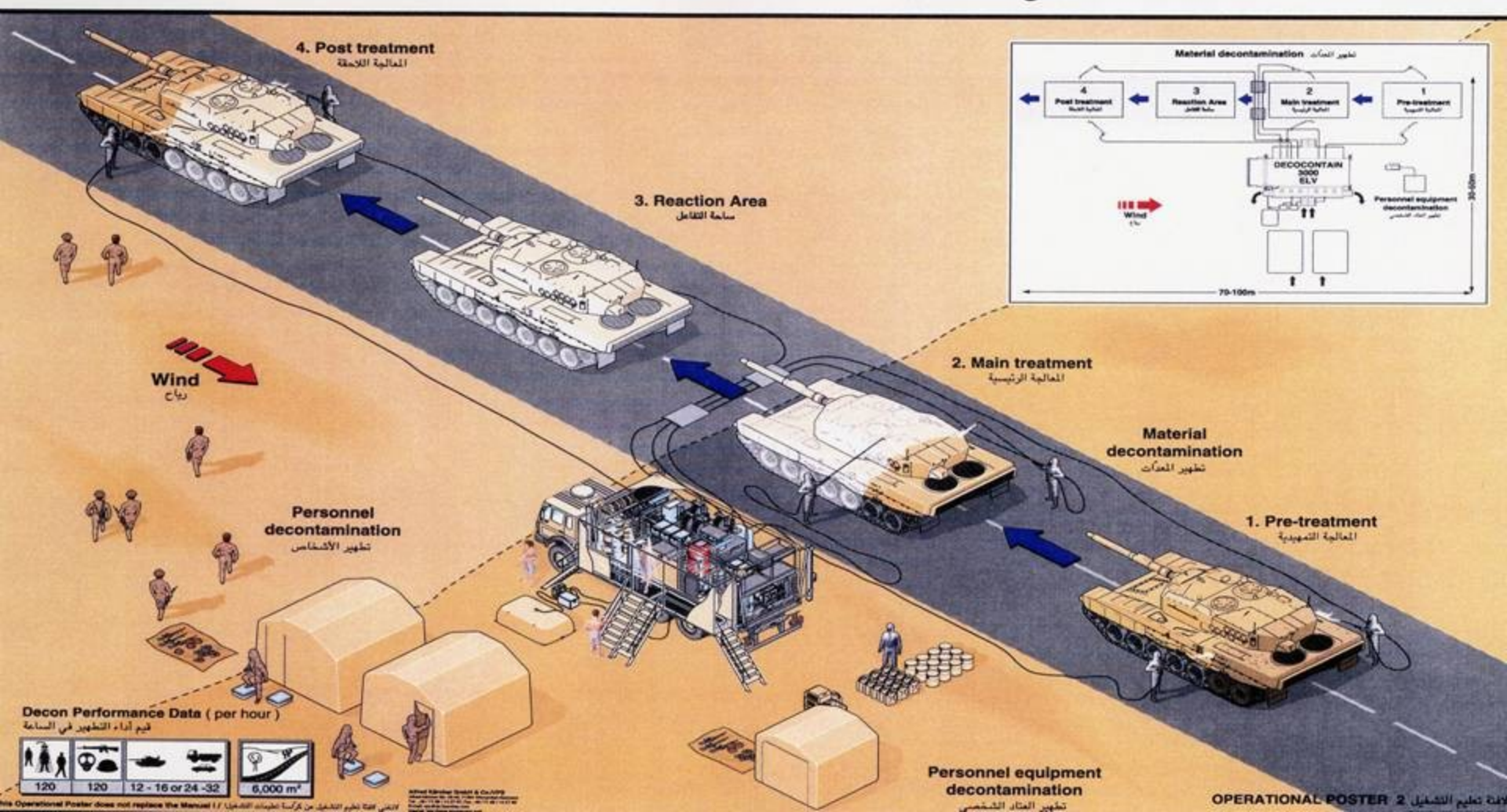

The mobile laundry is able to effectively clean and dry dirty laundry anywhere. The washing and drying capacity of the laundry is approx. 25 kg dry laundry per hour. Only one trained person is needed for operation.

Vojskové dekontaminační místo

Decontamination Site موقع التطهير

Dekontaminační automobil s manipulčním ramenem

Dekontaminační průjezdná linka

1. stupeň Oplach vysokým tlakem

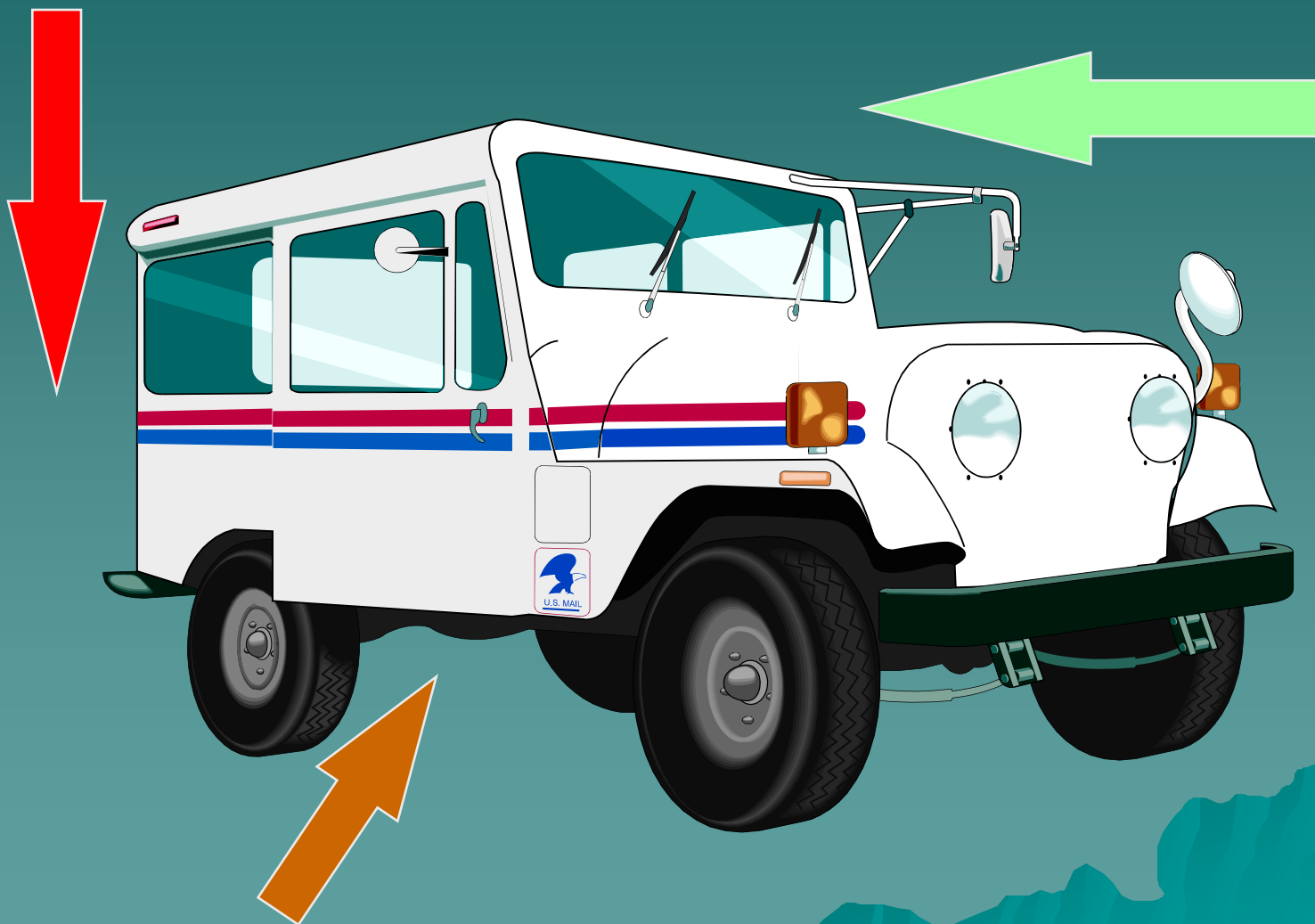
2. Stupeň nástřik dekontaminační směsí

3. Stupeň oplach vodou

Dekontaminace vozidla

Ruční dekontaminace vysokým tlakem vodou

Manuální dekontaminace kartáčovým způsobem

Dekontaminační automobil s ramenem

Dekontaminace velké techniky

Průjezdná dekontaminační linka (Česká armáda)

Průjezdni rám dekontaminační linky

Průjezdná dekontaminační linka HZS

Průjezdná dekontaminační linka (Německo)

Průjezdná dekontaminační linka (Španělsko)

Automobil chemický rozstříkovací „ACHR-90“

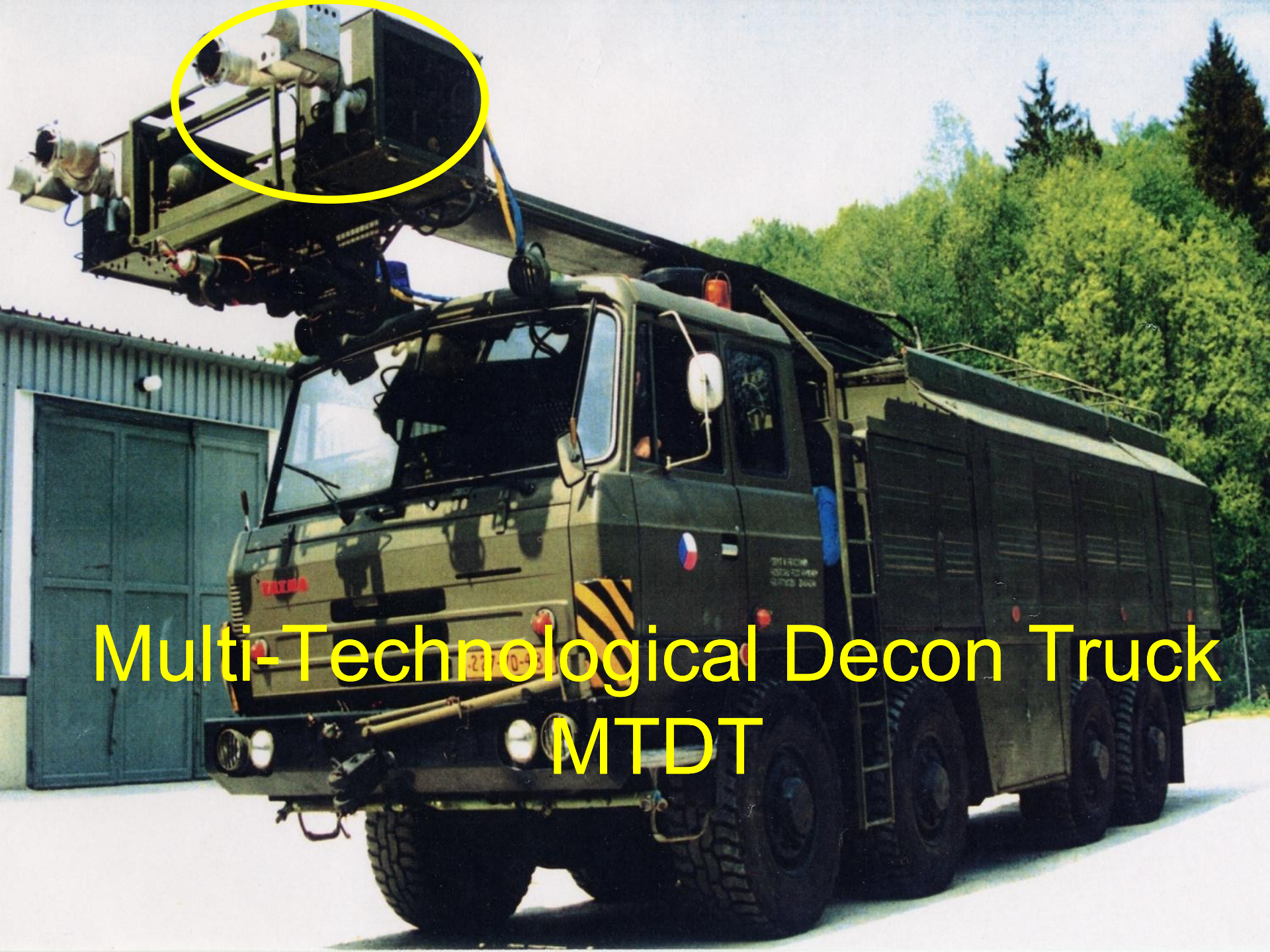

Courtesy P. Castulik

Dekontaminační automobil „ST T815“

Multi-Technological Decon Truck
MTDT

MTDT- Cutting Age Decon Technology in 1985

- ◆ Medium pressure water
- ◆ High pressure water
- ◆ Hot water
- ◆ Steam (dry or saturated)
- ◆ Jet engine gases
- ◆ Aerosol
- ◆ Foam
- ◆ Emulsion
- ◆ Water based decon mixtures
- ◆ Non-water based decon mixture
- ◆ Two different decon mixtures stored simultaneously
- ◆ Vacuum decontamination
- ◆ Bio-decon mixture cultivation and application
- ◆ Hand-held spray lances
- ◆ Hand-held foam lances
- ◆ Hand-held steam lances
- ◆ Hand-held lances +brush
- ◆ Drive-through decon line
- ◆ Remote control platform with spray lances and jet engines (reach 10m high)
- ◆ Road decon and cleaning nozzle bar
- ◆ Vacuum Decon Cleaners
- ◆ Decon showers
- ◆ HazMat collection and neutralization/disposal
- ◆ Fire-fighting (under high voltage electricity)
- ◆ Fire-fighting in forests
- ◆ De-icing of aircrafts

Teplovzdušné zařízení „TZ-72“

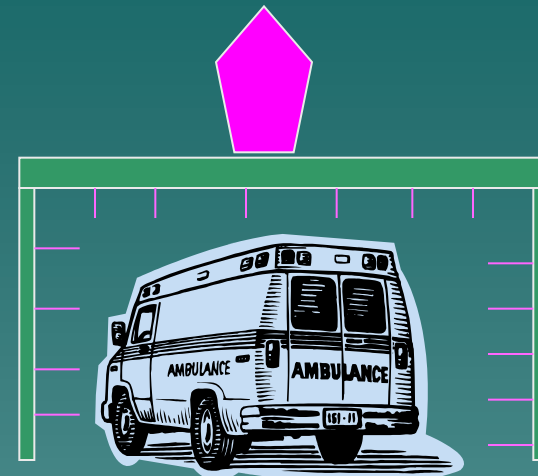

Technologie dekontaminace horkými plyny

1965 & 1974

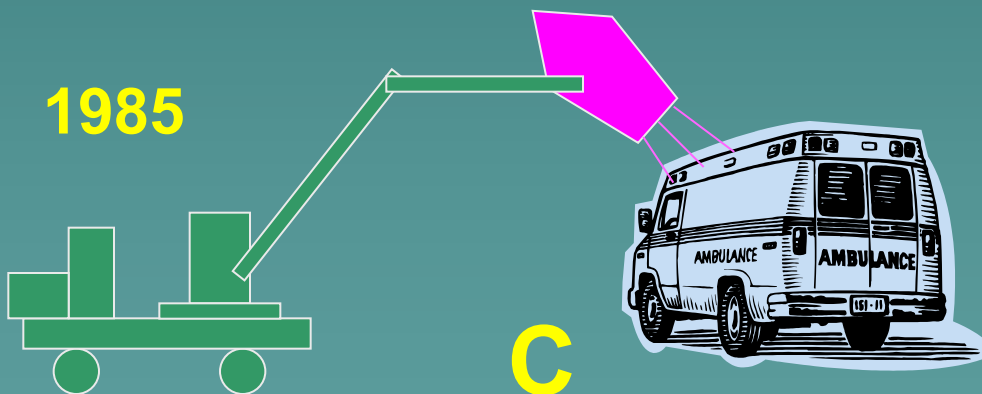
A

2000

B

1985

C

Protipožární tank

Protipožární tank

Protipožární tank s dálkovým řízením

Dekontaminace terénu

Suchá dekontaminace vozovek (před II. SV)

Zkrápění a dekontaminace terénu

Dekontaminace terénu přední a zadní lištou

Dekontaminace oplachem

Dekontaminace technologických zařízení pěnou

Dekontaminace budov a terénu

Záchran cisterny s červeným vínem

